

Thuisland

Abel parkeerde zijn auto voor het huis van zijn ouders. Het was zondagmiddag en hij was later aangekomen dan hij had afgesproken. De buurman stond in de tuin te schoffelen.

‘Ha Abel, weer op visite bij heit en mem?’ riep hij toen Abel uitstapte.

‘Jazeker!’ De buurman knikte - het juiste antwoord, mooi. Abel stak zijn hand op en liep langs het ouderlijk huis, langs de voordeur, die nooit werd gebruikt. Door het raam zag hij zijn ouders al aan de keukentafel zitten. Toen hij binnenkwam keken zijn ouders op. Ze glimlachten breed, begroetten hem met het gemoedelijke woord ‘jongen’, raakten hem kort aan. Hij voelde zich schuldig dat hij geen zin had gehad.

‘Hoe gaat het op je werk? Wil je een kop thee?’

‘Het gaat best.’ Met *best* bedoelde hij dat hij nog steeds een flexibel contract had, nog steeds elk moment kon worden ontslagen van een baan die hem nauwelijks interesseerde. ‘Het gaat best,’ zei hij nogmaals.

‘Mooi. Het is precies zoals we altijd zeggen: wie hard werkt, verdient veel.’

Abels moeder legde een onderzetter op tafel, zette een kop thee neer en legde er een droog koekje naast.

‘Pas op, heet,’ zei ze.

Abels vader zei: ‘Maar het werk wordt je tegenwoordig niet makkelijk gemaakt. Kijk maar naar mij: ik ben al dertig jaar chauffeur, doe mijn werk goed, lever de ladingen altijd op tijd. Maar Poolse chauffeurs vragen minder geld, dus raak ik mijn werk kwijt. En die Polen liggen krom voor een hongerloontje. Óf ik moet rijden op Engeland, moet ik Calais door, springen ze me zo voor de auto. Soms voelt het alsof ik in de rij sta te wachten en dat ze voordringen.’

Abels moeder reikte over de tafel en legde haar hand op de arm van haar man.

‘Zullen we erover ophouden? Laten we eten bestellen. Bel jij de Chinees?’

Ze bestelden altijd chinees als Abel thuis at. De traditie was ontstaan nadat Abel steeds zei dat hij Banda Atjeh miste, waarmee hij eigenlijk wilde zeggen dat hij het dorp, zijn ouders, zijn slaapkamer met knuffels en het behang met raceauto’s miste. Het was bedoeld als een compliment naar zijn ouders. Nostalgie. Lief. En er werkte een meisje in het restaurant dat via de telefoon de bestellingen opnam. Ze had een mooie stem en hij wilde haar een keer in het echt zien.

Lijing zat aan tafel met haar ouders en haar twee zusjes. Ze hadden hun uniform al aan: witte blouse en zwarte rok voor de dames, witte blouse en zwarte pantalon voor de heren. Over een uur ging het restaurant open en daarom aten ze snel: heldere soep met gestoomde groente. In de warmhouders stond het eten klaar voor de gasten, gefrituurd vlees met dikke, rode saus; zoet, zuur en hartig tegelijkertijd. Lijing kende de geur als geen ander, het zat in haar haar en in haar poriën, ze rook het aan haar vingertoppen wanneer ze in de klas zat.

Lijings ouders bespraken in het Kantonees welke taken er moesten worden uitgevoerd. De stem van haar moeder klonk anders wanneer ze Nederlands sprak. Haar Kantonees was eisend en helder, maar haar Nederlands was aarzelend. Misschien was ze onzeker, bedacht Lijing zich, haar Nederlands was na al die jaren nog steeds niet goed. Of misschien vonden klanten het prettiger als ze zich bescheiden opstelde. Ze wist niet zeker of haar moeder dat expres deed.

Haar vader was de eerste in de familie die naar Nederland emigreerde. Duizenden Chinese gastarbeiders vertrokken in die tijd naar Nederland en Lijings vader werd kok in een Chinees restaurant. Hij leerde er saté rijgen (dat trouwens niet eens Chinees is), kratten sjouwen, hoe hij moest bedienen. Lijing, haar moeder en haar zusjes kwamen later naar Nederland, en de familie nam zelf een restaurant over. Inmiddels bestond Banda Atjeh al twintig jaar. Ze werkten hard en spaarden. Toen Lijing en haar zusjes oud genoeg waren, hielpen ze als vanzelfsprekend mee.

Lijing wist nog niet zeker of ze het restaurant wilde overnemen. Na de colleges ging ze rechtstreeks naar huis, terwijl haar studiegenoten op kamers woonden en uitgingen in de stad. Dan stond ze tussen de hoge vuren en de geschreeuwde bestellingen in de keuken, of ze nam de telefoon aan, ze stond achter de bar en bediende. De zware pannen in de keuken kon ze niet eens tillen. Haar ouders waren altijd aan het werk en dat was Lijing gewend; als ze ooit eens vrije tijd hadden, keken ze Chinese films en vertelde haar vader over de stoffige hitte van Hong Kong. De Chinezen hadden verhalen, elke Chinese familie des te meer, maar zij kende de verhalen van haar familie inmiddels uit haar hoofd.

Als kind in een klein Fries dorp schaamde ze zich voor het donkere restaurant met de gevouwen servetten. Het was niet wat de andere kinderen hadden, die zaten netjes om vijf uur aan tafel, kregen tussen de middag wit brood met pindakaas zonder korstjes. Ze liet niet aan haar ouders merken dat ze zich schaamde: haar vader en moeder hadden in China op het land gewerkt en armoede gekend. Ze moest dankbaar zijn.

Lijings ouders leken niet dezelfde drang te voelen om bij de Nederlanders te passen. Het was niet dat ze negatief over Nederlanders dachten, het was meer alsof ze geen mening hadden. Ze bemoeiden zich er simpelweg niet mee. Banda Atjeh was hun enige thuisland.

De deurbel ging en Lijing keek op van haar kom soep. Soms stonden de klanten voor openingstijd al voor de deur. De familie schoof zijn eten opzij en stond op van de tafel. Het zou koud worden en uiteindelijk worden weggegooid.

Abel en zijn vader gingen door de zijingang van het restaurant, waar met grote letters AFHALEN op de muur stond. Binnen hingen oude foto's van de familie van de restauranthouder. Naast de toonbank stond een aquarium met daarin glimmende discusvissen. Ze deden Abel denken aan de zee. Stranden vol geoliede, zonnende mensen. Mensen die een paar meter verderop aanspoelen met zand achterin hun keel. Niemand die ze oppakt zonder er eerst een foto van te maken. Hij schudde zijn hoofd om de gedachte weg te krijgen.

Een Chinese dame met glanzend zwart haar stond achter de toonbank. 'Goeiemiddag,' zei Abels vader. 'Goedemiddag,' zei de vrouw. Ze lachte hardop. 'Ik had telefonisch besteld,' zei Abels vader. De vrouw knikte, ze draaide zich om en schoof het luikje achter de toonbank open. Een paar handen, Abel wist niet van wie, schoof een pakketje naar buiten. De vrouw pakte het in met een plastic zak en vroeg Abels vader om te betalen.

Er kwam een meisje uit de keuken. Abel schrok. Ze kwam dicht bij haar moeder staan – hij ging er tenminste vanuit dat ze moeder en dochter waren – en zei iets in het Chinees. Dit was haar! Hij herkende haar stem, dit moest haar zijn. Abel deed een stap vooruit.

'Hoi,' zei hij. Hij wist niet wat hij anders kon zeggen.

'Hoi,' zei ze.

De moeder riep iets de keuken in en er kwamen nog twee meisjes tevoorschijn. Op gedempte toon bespraken ze iets met elkaar. Abel keek over de schouder van het eerste meisje naar de andere twee. Hij probeerde naar hun stemmen te luisteren. Hij kon het verschil tussen hun stemmen niet horen en begon te zweten. Plotseling was hij zich bewust van zijn nagels in zijn handpalmen. Het meisje lachte naar hem. Haar moeder kwam achter haar staan, raakte haar arm licht aan en het was alsof ze daarmee een koord doorknipte.

'Abel, ga je mee?' Abels vader stond in de deuropening met een plastic tas in zijn hand. Hij wierp nog een blik op de drie meisjes, draaide zich om en beende gauw het restaurant uit. Het oudste meisje keek even bevreemd, maar ging de keuken weer in zonder iets te zeggen.

Even later zat Abel op de passagiersstoel met het warme eten op schoot.

'Wil je wel Chinees eten, heit? Dat zijn toch ook immigranten,' vroeg hij.

'Dat is anders. Chinezen hoor je niet,' antwoordde zijn vader, 'daar heb je tenminste geen last van.'